

егемен
Қазақстан

Мырзатай ЖОЛДАСБЕКОВ

Имам деген сөз – иман деген сөз

Біз ұзына бойы тарихымызда небір қиындықтарды басымыздан кешкен елміз. Кеңес дәуірінде халық тапқа жіктеліп, дін қудалауға түсті. Мешіттер қирап, қамбаға айналды. Молдаларды сақалынан сүйреді дегенді де естігенбіз.

Бүгінгі бақытты заманға – Тәуелсіздікке ел, жер үшін басын бәйгеге тіккен хандар да, батырлар да, билер де жете алмады, біз жеттік. Жаңа Қазақ елі көш түзеді. Көшті Нұрсұлтан Назарбаев бастады. Дала төсінде жаңа мемлекет орнады. Сөйтіп, көз алдымызда, лезде жер де, ел де, заман да, адам да, қоғам да өзгерді. Ел есін жиып, етегін жапты. Қазақстанды әлем танып, мойындады.

Елордалы, Ақордалы, Елбасылы ел болдық. Қазақстан – әлемдегі ықпалды мемлекеттің біріне, Елбасымыз әлемдік тұлғаға айналды.

Жер бетінде адам адам болып жаралғалы, дін дін болып таралғалы ешбір патша, ешбір президент әлемдік және дәстүрлі дін өкілдерін біздің Елбасындай бір шаңырақтың астына жинай алған жоқ. Астанада төрт рет әлемдік діндер съезі өтті. Мұның бәрі айтса ауыз толатын, мақтануға тұратын ұлы оқиғалар.

Арғы-бергі заманда қазақтың басына мұндай бақыт қонған жоқ. Ендігі жерде осы барымыз бен бағымызды бағалай білсек, жақсы мен жаманды саралай білсек, Тәуелсіздік дейтін құдіретті ұғымның қадіріне жете білсек болғаны. Біз опық жесек, алауыздықтан опық жеген халықпыз. Бізге ең керегі – ағайынның ынтымақ-бірлігі; жеріміздің де, еліміздің де тұтастығы.

Дін сол ел іші ынтымақтастығына, қайырымдылыққа, парасаттылыққа, адамгершілікке, сыйластыққа айтарлықтай қызмет етіп келеді.

1995 жылы Иран Ислам Республикасының Президенті Рафсанжаниге біздің Елбасымыз:

– Өзге діндерді насихаттаушылар көбейіп барады, Сіздер Ислам мемлекетісіздер, Исламды неге пәрменді насихаттамайсыздар? – деп сұрақ қойды.

Сонда Рафсанжани мырзаның:

– Ислам – тасты жарып шығатын мөлдір бұлақ, әркімнің жүрегіне ол жолды өзі табады, – дегені есімде.

Шынында, Ислам – мейіріңді қандыратын мөлдір бұлақ, сарайыңды ашатын, мауқыңды басатын көктемнің бір жұпар саумалы, кеудеңе нұр құятын сәуле, мерейіңді тасытатын, жылағанды жұбататын, тарыққанды жебейтін, кем-кетікті, жетім-жесірді мүсіркейтін, егер қадіріне жетпесең – құтыңды қашыратын құдірет. Сондықтан да Исламды санамен сезініп, жүрекпен сүю керек.

Дін, Ислам туралы ойларымды ана бір жылы «Дін – ұстай алсаң қасиетің, ұстай алмасаң қасіретің» деген мақаламда айтқан едім. Бүгін де сол ойдамын. Дінмен ойнауға болмайды. Ойыннан өрт шығады.

Дінді саясатпен де, саудамен де шатастыруға болмайды. Дін – күн көрудің кәсібі емес, көрінгеннің қолжаулығы да емес, дін – ғылым, дін – тағылым, биік мәдениет. Дінге бару үшін үлкен ақыл, терең білім керек. Дін санаға, қанға, сүйекке сіңуі керек.

Сақал қойғанның бәрін молда, ораза ұстап, бес уақыт намаз оқығанның, дінді насихаттап жүргеннің бәрін діндар деп айта алмаймыз. Бүгінде жасына жетпей ата сақалы беліне түскендер, бесіктен белі шықпай жатып уағыз айтатындар көбейді.

Қайда барсаң да уағыз айтатындардың өлім туралы зарлап жатқанын көресің. Түбінде өлетінін әркім-ақ біледі емес пе, соншама елге үрей тудыра берудің керегі қанша? Біз жас ұрпақты «Сен өлесің» деп тәрбиелеуіміз керек пе сонда? Есі кіре бастағаннан балаға «өлесің» деп отырсақ, онда оған өмірдің керегі қанша? Қасиетті Пайғамбарымыздың өзі де бір хадисінде «Дінді сүйіншілеп жеткізіңдер» деген екен. Сондықтан да дінді үрейге айналдырмайық.

2004 жылы Ақорданы ашып, дастарқан басында отырғанымызда Елбасының:

– Шүкір, осыған да жеттік. Жылқы мінезді халықпыз ғой, тарихта кешкен шырғалаңдарды, азапты, қасіретті ұмытып кетпесек болғаны. Бағымыз – Тәуелсіздік, дініміз – Ислам, бірақ біз ата жолынан, бабаларымыздың ақ жолынан таймауымыз керек, – деп тебіренгені әлі есімде. Біз әрқашан бұл сөзді жадымыздан шығармауымыз керек. Алла біздің бағымызға берген Исламды тоқсан тарауға бөлудің қажеті жоқ.

Құранның тілі – Алланың тілі, қасиетті Пайғамбарымыздың тілі деп білемін. Осы күні жұрттың бәрі құран оқығыш болып кетті. Құран оқимын дегендердің ниеті дұрыс та шығар, бірақ құранды меңгерген кісі ғана оқу керек.

Мен университетте үш жыл, аспирантурада бір жыл араб тілін оқыған адаммын. Дұғаны кімнің дұрыс, кімнің бұрыс оқып отырғандығын ажырата аламын.

Осы күндері әулиелердің басында құран оқитын дүмше молдалар, шырақшылар көбейді. Солардың көбі құран оқығанда не күлерінді, не жыларыңды білмейсің. Құранды өйтіп қорлауға болмайды. Мүфтият мұны да қадағалауы керек деп ойлаймын.

Иранда елші болып жүргенде байқағаным, жыл сайын 5-7 миллион адам бес парыздың бірін өтеп қайтады. Сол ирандардың басына тақия киіп, мен пәлен қажымын, түген қажымын деп келгендерін көрген емеспін. Ал біздің елде қажы қаптап барады. Қажылық – мақтаныш емес, парыз екенін ұмытпайық, ағайын.

Имамдар сөзіне ел иланатын, иман жиған, нәпсісін тиған, тұла бойына қасиет дарыған, келбеті, болмысы, жүріс-тұрысы, сөйлеген сөзі, істеген ісі – бәрі имам деген атына сай тұлға болуы керек. Имам деген сөз иман деген сөзбен бірдей болуы керек.

Мешіт – Алланың жердегі үйі. Мешіт көбейгенмен, жастар арасындағы қылмыс азаймай тұр. Діни басқарма имамдармен де, мешіттермен де тереңірек айналысса дұрыс болар еді.

Діни басқарманың жұмысына араласайын деген еш ниетім жоқ. Жасым үлкен болған соң, біреуге – аға, біреуге әке болған соң, кейбір ойымдағы мәселелерді жанашырлықпен ортаға салып отырмын. Мұны жұртшылық дұрыс түсінеді деп, керегін қабыл алады деп ойлаймын.

Жақында Ержан ініммен кездестім. Діни басқармаға жаңа келген басшы ғой, танысайын, әңгімелесейін, қандай кісі екен, көрейін деп бардым. Көп әңгімелестік. Пікірлестік. Ой бөлістік. Мүфти інімнің өзіне де, сөзіне де риза болдым. Діни басқарманың кейінгі кезде атқарып жатқан шаралары елге ұнайды. Оның ішінде дін мен дәстүрге арналған кештерді ерекше айтар едім.

Соңғы кездері Мүфтият мені қобалжытып жүрген тағы бір үлкен мәселені шешіпті. Жаратушы Алланы «Аллаһ» деп айту менің жанымға қатты батушы еді.

Ұлтымыздың ұстазы Ыбырай Алтынсарин:

Бір Аллаға сыйынып,

Кел, балалар, оқылық, деп жазды.

Ұлы Абай:

Алланың өзі де рас, сөзі де рас,

Рас сөз ешқашанда жалған болмас, деді.

Сөйтсем, Діни басқарманың Ғұламалар кеңесі таяуда мұсылман қауымға үндеу тастап, бұдан былай Алла деп айтайық деп пәтуа шығарыпты. Қатты қуандым.

Мүфтидің сөзінде көкейге қонатын, ойландыратын көп мәселелер айтылды. Форумда дін төңірегіндегі көкейде жүрген, бәрімізді де толғандырған көп мәселе талқыланды. «Қазақстан мұсылмандарының тұғырнамасы», «Шынайы мұсылманның тұлғалық келбеті», «Имамның тұлғалық бейнесі», «Дін қызметкерлерінің қызметтік этикасы» секілді аса маңызды құжаттар қабылданды. Алла қаласа, бұл құжаттар ел ішіндегі діннің ролін, имамдардың қоғамдағы орнын көтере түседі деп сенемін.